

ה ז ע ז ע ו ה ד ו

ההקבלה שלמה. בכונה או בלי כונה. היוצר המקורי אינו יכול להש"ח תחרר סהר היצירות שזעזעו אותה. ואם אין ביצירתו זמן, הרי זה דהו ודאי שיסנו.

מאיר פוסאק

בחלקן הן גם כלליות ונוגעות לדרכי השרשתם של כל שלטון ומשטר סהפ"כני. והפה המסור את התשובות הוא מסגרת כללית להתפתחות פאר רעות ההיסטוריה.

התשובות האלה שאולי ראשיתן בלבו של מקבת, שכבש את השלטון בדם ורצח, באות להרגיע אותו, את מצפנו — דרכו היא טבעית מהתפתחות האנושות.

הראש המזין מסמל את כיבוש השלטון בזרוע והשמדת כוחות התמליל. הילד המגואל דם — התקופה החדשה, שנולדה מתוך שפיכת הדם וסימני הרצח והמאבק עם התמול עוד על פניה; התקופה השלישית — הילד, כתר על ראשו וענף בידו — השלב האחרון, הסדרים של השלטון החדש, שלות, פריחת ואושר כללי — שלש תקופות. חוליות ההתפתחות.

כך, כנראה, הבין את הסמלים האלה טשרניחובסקי והרעיון ההיסטוריופוי הזה השפיע עליו, כי הנה במחזיונות וביא השקר" אנו מוצאים אותה הער"כה להתפתחות דרכי ימי עולם.

**בְּשִׁשָּׁה פְּלָגִים זְרָמֵי מַיִם / אֵחַ
לְאֵמִים נִשְׁפָּט אֲדוֹנָי... / וְעֵלָה
הַזֶּרֶם הַזֶּה... גַּל הַמִּשְׁטָמָה לְגַל
זֶה יֵאָמֵר / כֹּל שׁוֹתֵה אֵיחָו יִצְמָא
לְנִקְמָה / עָרְוּ וּמִסְנָאֵיו לְצִמְיָה...
וְגַבֵּר הַזֶּרֶם הַשְּׂנֵי - גַּל חֲרוֹת...
אבל סימני הדם שנשפך בקרב על החירות וסימני עבדות התמולים עוד יקו:**

**מְרוֹק יִמְרָקוּ פֶּזַל פְּנֵי נְרִמְיָהֶם /
פְּהָרוֹת רַחֲלֵהָ. כֹּל רִשְׁמֵי בְּבָלְיָהֶם /
וּפְרָקוּם וּשְׁטָחוּם לְפָנֵי הַשָּׁשׁ /
לְהִיָּת קָלוֹן הָרוֹחַ לְמַץ וְלְעָרִיצִים...
והנה הזרם השלישי:
...וְהַעִיר שְׁתִּילֵי הַפָּרֶס וְנָטַע
נַעֲרוֹת סִינַי / צִמַח וְצִמַח וּפְרִי /
שָׁבַט וְשָׁבַט בְּנֵי הַזֵּרִים יִפְרְחוּ...
אולי הניתוח הפסיכולוגי של "מקבת" קרב גם הוא את המשורר לדמור תו המפוארה של המלך שאול, שהרבה קיום משותפים לו ולמלך הסקוטי — שניהם נרצחו לכתר המלוכה על ידי כוחות על-טבעיים, האחד מהנביא, והאחר מהמכשפות; שניהם צפויים לסכנת הדחה אחרי עלותם על כסא המלוכה; שניהם בעלי היות וחוליי רוח; מקבת רוצח את מתנגדיו, האמ"תים והמדומים, שאול רוצח להרוג את דוד והודג את תושבי נוב עיר הכתנים, בהסדו שהם תומכים בדוד; שניהם פונים בשעת סכנה לנציגות הכוחות האירציונליים — למכשפות; שניהם גבורי מלהמה ונורגים בקרב; את ראשי שניהם כוהנים האויבים.**

אם נעלים עין מהשמות ומהמושגים התנ"כיים כתובל קין, עשתורת, המון וכדומה, המסמלים בעיקר את גילוי הטבע ואת תופעות הרוח האנושית; אם נשמיט את פסוקי התנ"ך ששימ" שו מוטו ליצירותיו של שאול טשרניחובסקי, וראינו שכל השירים התנ"כיים שלו מוקדשים למלך שאול (הזן מאחד: "בת יפתה הגלעדי") ורשימת השירים האלה איננה קטנה: "בעיר דור", "שיר האהבה אשר לשאול", "על הירבות ביה"שן", "המלך על הרי הגלבע", "אנשי חיל הבל", "יום אחד בהי שאול המלך" (שנתון "דבר" תשי"ג).

ברשימות שפרסם המשורר ב"הש"לח" (כרך ל"ה) כתב:
"הייתי חמיד מצדד בזכותו של שאול ויכול היות, כי השם גרם" — ואולי לא רק השם, באותן הרשימות מספר המשורר על הרושם הגדול שעשו בו עוד בשחר ימיו הטראגדיות "המלט" ו"מקבת", אשר קראו בתר"גום דוסי. על "מקבת" שזעזע אותו עבר פעמים רבות, עד שזכר עליפה חלקים גדולים ממנו, וביחוד את הפרק "במערת המכשפות", שאותו תרגם ופרסם ("ביתר", תרצ"ג; חלק אחר מ"מקבת", ב"בוסתנאי" ב' תרצ"א), על גודל הרושם מעידה גם העובדה שב"שירו "אני — לי משלי אק כלום", רואה טשרניחובסקי בשקספיר אחת משבע הדמויות הענקיות, ביסווי התר"בות האנושית, הקרובות ביותר לל"בו".

"בוהן כליות ולב, ואין בלתי — שקספיר".
אולי הניתוח הפסיכולוגי של "מקבת" קרב גם הוא את המשורר לדמור תו המפוארה של המלך שאול, שהרבה קיום משותפים לו ולמלך הסקוטי — שניהם נרצחו לכתר המלוכה על ידי כוחות על-טבעיים, האחד מהנביא, והאחר מהמכשפות; שניהם צפויים לסכנת הדחה אחרי עלותם על כסא המלוכה; שניהם בעלי היות וחוליי רוח; מקבת רוצח את מתנגדיו, האמ"תים והמדומים, שאול רוצח להרוג את דוד והודג את תושבי נוב עיר הכתנים, בהסדו שהם תומכים בדוד; שניהם פונים בשעת סכנה לנציגות הכוחות האירציונליים — למכשפות; שניהם גבורי מלהמה ונורגים בקרב; את ראשי שניהם כוהנים האויבים.

אולי הניתוח הפסיכולוגי של "מקבת" קרב גם הוא את המשורר לדמור תו המפוארה של המלך שאול, שהרבה קיום משותפים לו ולמלך הסקוטי — שניהם נרצחו לכתר המלוכה על ידי כוחות על-טבעיים, האחד מהנביא, והאחר מהמכשפות; שניהם צפויים לסכנת הדחה אחרי עלותם על כסא המלוכה; שניהם בעלי היות וחוליי רוח; מקבת רוצח את מתנגדיו, האמ"תים והמדומים, שאול רוצח להרוג את דוד והודג את תושבי נוב עיר הכתנים, בהסדו שהם תומכים בדוד; שניהם פונים בשעת סכנה לנציגות הכוחות האירציונליים — למכשפות; שניהם גבורי מלהמה ונורגים בקרב; את ראשי שניהם כוהנים האויבים.

אבל אם נדחיי את תחום הכעיה שבטראגדיה ונציא מענין פרטי של האיש מקבת אל בעיה כללית של כרבוש השלטון דרך רצח וספיכת דמים, נבין שמקבת עומד בפני הבעיה: איך נכבוש המימשל בדרך-כלל על ידי אי-שיות מהפכנית, ואיך מוצאים להם אידיאלים מהפכניים חדשים דרך להת"בשמות. השאלה הזו מטרידה את גיבור הטראגדיה, שכבר השיג את כסא המלכות, אך — מהמת סיבות שונות אינו יכול להתבסס ומכאן השאלה: איך מתפתחת דהיסטוריה תלל?
אמנם התשובות שהיא מקבל מודיי הות מכוונות בחלקן אך ורק לו, אבל